

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/169/2017
Identifikačné číslo spisu:	8309204075
Dátum vydania rozhodnutia:	24.10.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:8309204075.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Slovenskej republiky - Lesopoľnohospodársky majetok Ulič, š.p., so sídlom v Uliči, IČO: 00 492 531, zastúpenej JUDr. Irenou Sopkovou, advokátkou so sídlom v Košiciach, Hlavná 25, proti žalovaným 1/ E.. D. U., bývajúcemu v U., J. XX, zastúpenému JUDr. Petrom Barňákom, advokátom so sídlom v Humennom, Kukorelliho 58 a 2/ E.. Z. U., bývajúcemu v T., J. XX, za účasti Okresnej prokuratúry Humenné, so sídlom v Humennom, Štefánikova 69, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 18 C 103/2009, o dovolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 22. júna 2015 sp. zn. 16 Co 1/2015, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove z 22. júna 2015 sp. zn. 16 Co 1/2015 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Humenné (ďalej len „súd prvej inštancie“, „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 22. septembra 2011 č. k. 18 C 103/2009-352 určil, že do vlastníctva žalobkyne patria nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXX k.ú. R. H., parc. č. X XXX o výmere 3 930 m², parc. č. X XXX o výmere 3 160 m², parc. č. X XXX o výmere 4 125 m², parc. č. X XXX o výmere 2 038 m², parc. č. X XXX o výmere 3 096 m², parc. č. X XXX/X o výmere 6 841 m², parc. č. X XXX/X o výmere 174 m², parc. č. X XXX/X o výmere 367 m², parc. č. X XXX/X o výmere 1 150 m², parc. č. X XXX o výmere 120 662 m², parc. č. X XXX o výmere 2 219 m², parc. č. X XXX o výmere 799 963 m², parc. č. X XXX o výmere 2 468 m², parc. č. X XXX o výmere 20 795 m², parc. č. X XXX o výmere 7 463 m², parc. č. X XXX o výmere 365 m², parc. č. X XXX o výmere 17 148 m², parc. č. X XXX o výmere 2 668 m², parc. č. X XXX o výmere 2 291 m², parc. č. X XXX o výmere 1 745 m², parc. č. X XXX o výmere 997 m², parc. č. X XXX/XXX o výmere 18 031 m², pod poradovým číslom 3 v 1-tine a pod poradovým číslom 4 v 1-tine. Zároveň žalovaných zaviazal spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyni trovy konania 6 649,79 eur v lehote 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Z vykonaného dokazovania vyvodil, že vlastníckmi týchto nehnuteľností, ktoré sú zapísané na LV č. XXX k.ú. R. H. sú v jednej polovici Slovenská republika a žalovaní 1/, 2/ každý v 1-ine. Predtým tieto nehnuteľnosti boli zapísané v pozemnoknižnej vložke č. XX a ich pôvodnými vlastníckmi boli U. U. a L. S., občianky židovského

pôvodu, ktoré v čase 2. svetovej vojny v rámci rasových perzekúcií boli deportované do koncentračného tábora. Žalobkyňa, ktorú v tomto konaní v zmysle zákona č. 326/2005 Z.z. o lesoch zastupuje Lesohospodársky majetok Ulič, š.p. ako správca jej majetku 1-více z týchto nehnuteľností nadobudla na základe rozhodnutia ONV finančného odboru Snina č. 4 537/57 z 29. októbra 1957. Žalovaní vlastníctvo podielov, a to každý v 1 nadobudli na základe osvedčenia o vydržaní vlastníckeho práva spísaného na notárskom úrade notárky D. T. v J. pod č. N 301/2005, NZ 37197/2005. Zdôraznil, že v roku 1948 z dôvodu, že v pozemkovej knihe neboli vyznačené zmeny vlastníkov k sporným nehnuteľnostiam došlo na základe rozhodnutia konfiškačnej komisie v Snine č. KOM 1/48 z 13. februára 1948 ku konfiškácii poľnohospodárskeho majetku U. U., a to k 1. marcu 1945 a následne na základe zápisnice z 29. mája 1948 došlo k prevzatíu lesných nehnuteľností nachádzajúcich sa v tomto katastri patriacich bývalej majiteľke U. U. a spol. v celkovej výmere 98,2943 ha do držby a úžitku Československého štátu v správe Štátnych lesov. Súd dospel k záveru, že len v dôsledku administratívnej chyby v konfiškačnom rozhodnutí z 13. februára 1948 nebola uvedená aj L. S., teda pod konfiškáciu spadali sporné nehnuteľnosti ako celok, nielen podiel U. U.. Podľa názoru súdu prvej inštancie, štát do držby majetku vstúpil najneskôr v roku 1948, ktorý tieto nehnuteľnosti užíval až do roku 1993 a v zmysle Občianskeho zákonníka (zákon č. 141/1950 Zb.) k nim na základe skutočnej držby nadobudol vlastnícke právo. Považoval za nepravdepodobné, aby došlo k vydržaniu týchto nehnuteľností žalovanými, resp. ich právnymi predchodcami. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 zákona č. 99/1963 Z.z. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „O.s.p.“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných 1/, 2/ v poradí druhým rozsudkom z 22. júna 2015 sp. zn. 16 Co 1/2015 I. rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 219 O.s.p. v celom rozsahu ako vecne správny potvrdil, II. žalobkyni nepriznal náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania a zároveň vyslovil, že žalovaní 1/, 2/ nemajú právo na náhradu trov odvolacieho konania, III. žalovanému 1/ nepriznal náhradu trov dovolacieho konania. S poukazom na názor vyslovený v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. novembra 2014 sp. zn. 4 Cdo 383/2012, ktorým tento zrušil rozsudok Krajského súdu v Prešove z 23. februára 2012 sp. zn. 16 Co 140/2011 a uznesenie z 29. februára 2012 sp. zn. 16 Co 140/2011 a vec mu vrátil na ďalšie konanie, doručil vyjadrenie žalobkyne k odvolaniu žalovaného 1/ z 21. novembra 2011 (č.l. 404 - 408) a k odvolaniu žalovaného 2/ z 8. decembra 2011 (č.l. 412 - 417) zástupcovi žalovaného 1/ a žalovanému 2/ s tým, aby sa k nemu vyjadrili. Žalovaný 1/, ani žalovaný 2/ možnosť vyjadriť sa k predmetným vyjadreniam žalobkyne nevyužili. Odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav, správne vyvodil právne závery a vo veci aj správne rozhodol s tým, že na jeho zisteniach sa nič nezmenilo ani v priebehu odvolacieho konania a odvolací súd na tieto zistenia odkázal v plnom rozsahu. Ako odvolací súd uviedol, z obsahu celého vykonaného dokazovania nepochybne vyplynulo, že nehnuteľnosti, ktorú sú predmetom tohto sporu, boli konfiškované konfiškačnou komisiou v Snine dňa 13. februára 1948, ktorá vydala rozhodnutie pod č. Kom 1/48 - VI. Týmto rozhodnutím bol U. U. konfiškovaný majetok bez ohľadu na to, „v ktorej obci sa nachádzal“. Následne došlo aj k fyzickému prevzatíu tohto majetku štátom dňa 29. mája 1948, o čom bola spísaná zápisnica, z ktorej vyplýva, že išlo o prevzatie lesného majetku od U. U. a spol. o celkovej výmere 98 ha 29 árov a 43 m². Tento majetok prevzalo Povereníctvo pôdohospodárstva pozemkovej reformy zastúpené Ústredným riaditeľstvom Štátnych lesov, zástupcom pracovnej skupiny TPPR v Humennom, zástupcom MNV, zástupcom roľníckej komisie a zástupcom správy konfiškovaného majetku. Na základe tejto skutočnosti odvodzovala žalobkyňa svoj titul vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam. Bol toho názoru, že bol konfiškovaný aj majetok spoluvlastníčky L. S.. Odvolací súd za dôležitú považoval tú okolnosť, že v roku 1950 synovia L. S. podali odvolanie proti rozhodnutiu konfiškačnej komisie, o ktorom rozhodovalo Povereníctvo pôdohospodárstva Bratislava pod č. 10465/49-IX.-1 dňa 9. októbra 1950 tak, že odvolanie bolo odmietnuté a na majetok bol prevedený výkon pozemkovej reformy. Táto skutočnosť bola podstatná pre vyhodnotenie, či bol konfiškovaný aj majetok L. S. alebo nie. Ak by tomu tak nebolo, tento dôkaz by nevypovedal o tom, že proti rozhodnutiu konfiškačnej komisie sa odvolali synovia L. S. a žiadali o vyňatie jej majetku z konfiškácie. Ak by predmetom konfiškácie nebol aj majetok L. S., jej synovia by sa neboli odvolávali, resp. nebolo by proti čomu sa odvolať. Napokon nariadenie SNR č. 104/1945 Zb. SNR v § 3 ods. 1 umožňovalo aj deťom žiadať, aby tento majetok naviac do výmery 50 ha konfiškovaný nebol. Synovia L. S. sa odvolali voči konkrétnemu konfiškačnému rozhodnutiu, a

takým bolo len rozhodnutie pod č. Kom 1/48 - VI. z 13. februára 1948, ktoré sa vzťahovalo aj na majetok U. U. a spol. Nebol dôvod, aby synovia L. S. tak robili, ak by si mysleli, že vlastníctvo ich matky zostalo nedotknuté. Naviac obdržali odpoveď o tom, že štát ich odvolaniu o vyňatie z konfiškácie nevyhovel. O tom, ktorý hnutelný majetok bol fyzicky preberaný štátom, svedčí aj zápisnica z fyzického prevzatia dňa 29. mája 1948, kde je uvedené číslo pozemnoknižných parciel H. č. XX k. ú. R. H. a parcely sú uvádzané o celkovej výmere 982 943 ha, teda také výmery, ktoré sa dotýkali len U. U. a L. S.. Odvolací súd zdôraznil, že len v dôsledku chyby, resp. omylu, nebola v konfiškačnom rozhodnutí uvedená aj L. S.. Bolo však preukázané, že žalobkyňa na základe konfiškačného rozhodnutia preberala celú výmeru im patriacu a v dôsledku správania sa aj synov L. S. mohla usúdiť, že predmetom konfiškácie je aj majetok L. S.. Nestotožnil sa s námietkou žalovaného 2/, že žalobkyňa nemá titul k nadobudnutiu vlastníctva. Naviac odvolací súd dodal, že pri konfiškácii majetku sa vlastníctvo nadobúda z moci zákona spätne len s tým, že konfiškačný výmer sa vydával, aby sa konkretizovalo voči komu sa uplatňuje a voči ktorým nehnuteľnostiam. Kým sa nevydalo konfiškačné rozhodnutie, tak sa nevedelo, ktorý majetok spadá pod konfiškáciu. Ak v zápisnici o prevzatí majetku bolo vyznačené, ...a spol...“ - podľa názoru odvolacieho súdu to znamená, že sa konfiškačné rozhodnutie dotýkalo aj tých ostatných. Tí ostatní bola len L. S. a U. U., pretože len ony boli vlastníčkami nehnuteľností zapísaných v H. č. XX k. ú. R. H.. Z dokazovania jasne vyplynulo, že sporné nehnuteľnosti boli fyzicky prevzaté štátom na základe konfiškačného rozhodnutia podľa Nariadenia vlády SNR č. 104/1946 o čom svedčí zápisnica o ich prevzatí z 29. mája 1948, ku ktorej patrí aj príloha, ktorá obsahuje zoznam konfiškovaných nehnuteľností, kde v celku ide o tú výmeru, ktorej vlastníčkami boli len tieto osoby. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1, § 151 O.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný 1/ (ďalej aj „dovolateľ“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. t. j., že postupom súdu mu bola odňatá možnosť pred súdom konať, a to z dôvodu, že aj napriek názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vysloveného v uznesení z 26. novembra 2014 sp. zn. 4 Cdo 383/2012 odvolací súd nenariadil pojednávanie, hoci mal vykonať dokazovanie za účelom správneho zistenia skutkového stavu, a zároveň nemal možnosť vyjadriť sa k vykonanému dokazovaniu. Zároveň sa nevyporiadal so všetkými jeho námietkami a argumentmi, konkrétne námietkou, že žalobkyňa nepreukázala nadobudnutie vlastníctva titulom vydržania, najmä v otázke titulu vstupu do oprávnenej držby, dobromyseľnosti, že jej veci patrí a v preukázaní konkrétneho obdobia reálne užívania nehnuteľnosti, a s námietkou, že žalobkyňa nepreukázala nadobudnutie vlastníckeho práva konfiškáciou, preto došlo k porušeniu práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. (konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci) uviedol, že skutkové zistenia nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní. V rozhodnutí Konfiškačnej komisie v Snine č. Kom 1/48 - VI z 13. februára 1948 nie je žiadna zmienka o konfiškácii majetku L. S., rovnako ako v žiadosti jej synov o vypustenie majetku z prerozdelenia, keď v ich žiadosti sa spomína majetok iného právneho predchodcu (J. U.) a nie L. S.. Dovolateľ ďalej súdom nižších inštancií vyčítal nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) v otázke posúdenia nadobudnutia vlastníckeho práva konfiškáciou aj vydržaním. Žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalovaného 1/ odmietol.

5. Žalovaný 2/ ani okresná prokuratúra sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

6. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z.z., ďalej len „C.s.p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky, prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C.s.p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie v prejednávanej veci bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení

neskorších predpisov. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základných princípov C.s.p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1, 2 C.s.p.), ako aj o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C.s.p.).

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného 1/ je dôvodné.

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

9. Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Na rozdiel od odvolania (riadneho opravného prostriedku), ktorým možno napadnúť ešte neprávoplatné rozhodnutie, je dovolanie mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť. Občiansky súdny poriadok vychádza z tejto mimoriadnej povahy dovolania a v nadväznosti na to aj upravuje podmienky, za ktorých je dovolanie prípustné. Pokiaľ je odvolanie zásadne prípustné (ak Občiansky súdny poriadok v prípade niektorých rozhodnutí výslovne neustanovuje inak), dovolanie - naopak - je prípustné, len ak to Občiansky súdny poriadok výslovne uvádza. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach túto mimoriadnosť dovolania často zdôrazňuje konštatovaním, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie (por. rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

10. Dovolanie možno podať iba ak to výslovne pripúšťa zákon (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

11. V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa dovolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého dovolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

12. V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale o potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého dovolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a nejedná sa ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. Dovolanie proti napadnutému rozsudku odvolacieho súdu preto podľa týchto zákonných ustanovení prípustné nie je.

13. Vzhľadom na obsah dovolania zostávalo v danom prípade posúdiť, či dovolanie nie je prípustné

podľa § 238 ods. 2 O.s.p.

14. Ustanovenie § 238 ods. 2 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu, ak odvolací súd nerešpektoval právny názor dovolacieho súdu, ktorý vyslovil v danej veci. Dôvodom prípustnosti dovolania je tu porovnanie právnych záverov odvolacieho súdu a právneho názoru dovolacieho súdu za nezmenených skutkových a právnych základov rozhodnutia v odvolacom konaní, ktoré ukáže, že odvolací súd sa svojvoľne odchýlil od záväzného právneho názoru dovolacieho súdu. Pôjde teda o názor na právne posúdenie veci, teda názor na to, aký právny predpis má byť aplikovaný, prípadne ako má byť právny predpis vyložený. Z tohto hľadiska právnym názorom súdu nie sú napríklad pokyny k doplneniu dokazovania z dôvodu nedostatočných skutkových zistení. Ako je zrejmé z obsahu spisu, uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. novembra 2014 sp. zn. 4 Cdo 383/2012 bol zrušený rozsudok Krajského súdu v Prešove z 23. februára 2012 sp. zn. 16 Co 140/2011 a uznesenie z 29. februára 2012 sp. zn. 16 Co 140/2011 a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie s odôvodnením, že odvolací súd procesne pochybil, keď v rozhodnutí vychádzal z dôkazu, ktorý nebol riadne vykonaný, v dôsledku čoho odňal účastníkovi možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p. v znení účinnom do 31. decembra 2014). Dovolací súd vo svojom zrušujúcom rozhodnutí v tejto veci poukázal na listinný dôkaz - výpis z H. č. XXX, ktorý predstavoval základ argumentácie odvolacieho súdu vo vzťahu k odvolacím námietkam žalovaných a ktorý bol predložený súdu až v odvolacom konaní a ako dôkaz nebol vykonaný, ani protistrane (žalovaným) doručovaný. Dovolací súd ďalej poukázal na procesné pochybenie odvolacieho súdu, keďže tento v rozhodnutí vychádzal z dôkazu, ktorý nebol riadne vykonaný, a preto, pokiaľ odvolací súd mienil vychádzať len zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa (§ 213 ods. 1 O.s.p.), mal pojednávanie nariadiť a dôkaz sám vykonať (§ 213 ods. 4 O.s.p.). V ďalšom konaní Krajský súd v Prešove doručil vyjadrenie žalobkyne (spolu s listinnými dôkazmi) k odvolaniu žalovaného 1/ z 21. novembra 2011 (č.l. 404 - 408) a k odvolaniu žalovaného 2/ z 8. decembra 2011 (č.l. 412 - 417) zástupcovi žalovaného 1/ a žalovanému 2/ s tým, aby sa k nemu vyjadrili. Žalovaný 1/, ani žalovaný 2/ možnosť vyjadriť sa k predmetným vyjadreniam žalobkyne nevyužili. Odvolací súd následne rozhodol bez pojednávania a opätovne pri zistenom skutkovom stave okresným súdom vychádzal aj z predloženého listinného dôkazu, ktorý nebol vykonaný doplňujúcim dokazovaním na pojednávaní. V danom prípade ide o opakovaný dovolací prieskum procesného pochybenia odvolacieho súdu a nie o odchýlenie sa od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v meritórnej veci.

15. Dovolanie proti napadnutému rozsudku odvolacieho súdu preto ani podľa § 238 ods. 2 O.s.p. prípustné nie je.

16. Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p., dovolací súd sa ďalej zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998).

17. Žalovaný 1/ procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a ich existencia ani nevyšla v dovolacom konaní najavo.

18. V predmetnom konaní dovolaateľ namietať existenciu vady podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., a to z dôvodu, že odvolací súd aj napriek názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vysloveného v uznesení z 26. novembra 2014 sp. zn. 4 Cdo 383/2012 nenariadil pojednávanie, hoci mal vykonať dokazovanie za účelom správneho zistenia skutkového stavu a týmto postupom mu odňal možnosť vyjadriť sa k vykonanému dokazovaniu. Zároveň namietať porušenie práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, keď sa súd nevyporiadal so všetkými jeho námietkami a argumentmi.

19. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

20. Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

21. Podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb.) každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

22. Podľa § 1 O.s.p., Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

23. Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania a je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, c/ ide o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, d/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem. V ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.).

24. Podľa § 213 ods. 4 O.s.p. odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých účastníkom konania, ak ich nevykonal súd prvého stupňa, hoci mu ich účastník navrhol, alebo za podmienok ustanovených v § 205 a.

25. Podľa § 211 ods. 2 O.s.p., ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

26. V zmysle § 122 ods. 1 O.s.p. súd vykonáva dokazovanie na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

27. Z ustanovenia § 125 O.s.p. vyplýva, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

28. Podľa § 123 O.s.p. účastníci majú právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali.

29. Zo súdneho spisu vyplýva, že odvolací súd rozhodol vo veci potvrdzujúcim rozsudkom z 22. júna 2015 bez nariadenia pojednávania vychádzajúc z § 214 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 156 ods. 3 O.s.p. Takýto postup odvolacieho súdu nebol správny.

30. Právo účastníkov vyjadriť sa k vykonaným dôkazom sa v konaní realizuje tak, že samosudca (prípadne predseda senátu) spravidla bezprostredne po vykonaní dôkazu umožní účastníkom, aby sa k nemu vyjadrili a aby uviedli všetko, čo pri hodnotení dôkazu považujú za významné. Procesnú možnosť vyjadriť sa k vykonanému dôkazu (napr. z hľadiska vierohodnosti svedka a jeho vzťahu k prejednávanej veci, pravosti a správnosti listiny, osoby a odbornej spôsobilosti znalca, vecnej správnosti postupu súdu pri vykonávaní obhliadky a pod.) musí súd účastníkom vytvoriť v rámci dokazovania, ktoré prebehlo zákonom predpísaným spôsobom. Spôsob vykonávania jednotlivých dokazných prostriedkov vyplýval z Občianskeho súdneho poriadku (§ 126 a nasl.). Vyjadrenie účastníka k takto vykonanému dôkazu je potom jedným z podkladov, ktoré súd pri ich hodnotení berie do úvahy, preto takéto vyjadrenie zo strany jednotlivých účastníkov môže byť významným faktorom ovplyvňujúcim intenzitu dokaznej sily pripisovanej konkrétnemu hodnotnému dôkazu súdom. Význam tohto procesného práva je teda zrejmý.

31. Odvolanie, ako už bolo vyššie uvedené, proti rozsudku súdu prvej inštancie podali žalovaní 1/, 2/. Odvolanie oboch žalovaných bolo doručené žalobkyni, ktorá k nim podala vyjadrenie a listinné dôkazy, okrem iného výpis z PKV č. XXX (viď č.l. 385, č.l. 404 a č.l. 407-408 spisu), pričom uvedené vyjadrenia žalobkyne boli v zmysle názoru odvolacieho súdu vysloveného v zrušujúcom uznesení z 26. novembra 2014 sp. zn. 4 Cdo 383/2012 doručené žalovaným 1/, 2/. V prejednávanej veci však zo súdneho spisu vyplýva, že odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia, v časti, v ktorej sa vyporiadaval s podstatnými odvolacími argumentmi odvolateľov, opätovne odkázal na listinný dôkaz - výpis z H. č. XXX, ktorý predstavoval základ jeho argumentácie vo vzťahu k týmto námietkam. Tento listinný dôkaz však nebol v konaní pred súdom prvej inštancie predložený a nebol ani vykonaný. Dôkaz žalobkyňa predložila až vo svojom vyjadrení v odvolacom konaní ako reakciu na argumenty žalovaného 1/. Odvolací súd preto procesne pochybil, keď v rozhodnutí opätovne vychádzal z dôkazu, ktorý nebol riadne vykonaný.

32. Podľa § 129 ods. 1 O.s.p. dôkaz listinou sa vykoná tak, že predseda senátu alebo samosudca na pojednávaní listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah; to neplatí, ak súd vo veci nenariaďuje pojednávanie.

33. Vykonanie listinných dôkazov postupom podľa § 129 ods. 1 O.s.p. má pri senátnom rozhodovaní aj ten význam, že sa účastníci konania môžu presvedčiť, či listinné dôkazy boli prečítané (resp. oznámený ich obsah) v súlade s ich skutočným obsahom tak, aby všetci členovia senátu získali o nich presnú informáciu. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu jednoznačne vyplýva, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania a to po zistení, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav, správne vyvodil právne závery a vo veci aj správne rozhodol, pričom na jeho zisteniach sa nič nezmenilo ani v priebehu odvolacieho konania. Uvedené skonštatovanie nemožno považovať za vykonanie dokazovania v zmysle ustanovenia § 129 Ods. 1 O.s.p., najmä keď odvolací súd pri svojom rozhodovaní považoval tento dôkaz za kľúčový pri svojej argumentácii k odvolacím námietkam žalovaného. Preto účastníci konania mali právo na to, aby sa mohli k dôkazom vykonaným v odvolacom konaní vyjadriť. Na tomto ich práve nič nemení skutočnosť, že listinné dôkazy boli doručené na vyjadrenie ostatným účastníkom, nakoľko tieto neboli odvolacím súdom na pojednávaní vykonané. Odvolací súd mal účastníkov konania viesť ku kontradiktórnej výmene názorov na túto otázku. Právo vyjadriť sa k vykonaným dôkazom je súčasťou základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 48 ods. 2 ústavy.

34. Odvolací súd, pokiaľ nemienil vychádzať len zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa (§ 213 ods. 1 O.s.p.) mal pojednávanie nariaďiť a dôkaz sám vykonať (§ 213 ods. 4 O.s.p.). Odvolací súd nepostupoval v súlade s ustanoveniami o vykonávaní dôkazov a nevykonával dôkaz, ktorým následne argumentoval, odňal takýmto postupom účastníkom konania možnosť k takémuto dôkazu sa vyjadriť. Účastník konania nemal možnosť vyjadriť sa k dôkazu v rámci pojednávania, keďže odvolací súd ho

nenariadil, ale sa obmedzil len na doručenie tohto listinného dôkazu protistrane. Z uvedeného možno uzavrieť, že odvolací súd procesne pochybil, v dôsledku čoho odňal účastníkovi možnosť konať pred súdom.

35. Skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

36. K námietke dovolateľa, že odvolací súd sa v dôvodoch rozhodnutia nevyporiadal so všetkými jeho námietkami a argumentmi, čím došlo k porušeniu práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia a následkom toho k odňatiu možnosti pred súdom konať, dovolací súd poznamenáva, že táto námietka nie je opodstatnená.

37. K tejto námietke dovolací súd odkazuje na zjednocujúce stanovisko, ktoré prijalo občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu 3. decembra 2015 a je publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, ktorého právna veta znie : „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

38. S poukazom na citované stanovisko je vada nepreskúmateľnosti rozhodnutia namietaná dovolateľom preto považovaná za tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., ktorá síce je relevantným dovolacím dôvodom avšak v súlade s konštantnou judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (pozri napr. sp. zn. 3 MCdo 16/2008 a 6 Cdo 84/2010, 5 MCdo 10/2010, 3 Cdo 166/2012, 4 Cdo 107/2011) prípustnosť dovolania nezakladá. Dovolací súd môže pristúpiť k posúdeniu opodstatnenosti tvrdenia o tomto dovolacom dôvode len vtedy, keď je dovolanie z určitého zákonného dôvodu prípustné (§ 238, § 239, § 237 O.s.p.).

39. Len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch môže nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladať vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., a to napríklad vtedy, ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie napadnutého rozhodnutia má také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížia k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutayzhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009). Po preskúmaní spisu dovolací súd nezistil, že by v prejednávanej veci išlo o takýto extrémny prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p., ktorý by bol dôvodom pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016.

40. Obsah požiadavky na riadne a vyčerpávajúce odôvodnenie súdneho rozhodnutia je v právnom poriadku vyjadrený v § 157 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, pričom súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Keďže § 157 ods. 2 O.s.p. platí primerane i pre konanie na odvolacom súde (§ 211 ods. 2 O.s.p.), treba rovnako dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia aj pre rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré by taktiež malo obsahovať myšlienkový postup, ktorý predchádzal vydaniu rozhodnutia, spôsob, akým sa súd vypořiadal s odvolacími námietkami a ďalšie rozhodujúce skutočnosti tak, aby rozhodnutie bolo preskúmateľné v rámci mimoriadnych opravných prostriedkov. Na druhej strane takúto požiadavku nemožno chápať spôsobom, že zahŕňa právo účastníka byť pred súdom úspešný, prípadne právo na vydanie rozhodnutia v súlade s jeho

požiadavkami a právnymi názormi (porovnaj I. ÚS 50/04), prípadne s navrhovaním a hodnotením dôkazov (porovnaj IV. ÚS 252/04), preto nie je porušením práva na súdnu ochranu ani práva na spravodlivý proces, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka a jeho návrhu nevyhoví, ak je takéto rozhodnutie v súlade s objektívnym právom. Reálne uplatnenie týchto práv totiž nielenže neznamená právo na úspech v konaní, ale ani nárok na to, aby všeobecné súdy preberali alebo sa riadili výkladom právnych predpisov, ktorý predkladá účastník (porovnaj IV. ÚS 340/2004). Ústavný súd vo svojej judikatúre tiež konštatoval, že postup súdu vychádzajúci z aplikácie konkrétnej procesnoprávnej úpravy nemožno hodnotiť ako nezákonný (porovnaj I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97) a všeobecný súd nemusí v odôvodnení rozhodnutia dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkmi, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi (porovnaj IV. ÚS 115/03, II. ÚS 76/07, I. ÚS 241/07).

41. Vada nedostatku dôvodov rozhodnutia sama osebe nemusí vždy disponovať potrebnou intenzitou smerujúcou k porušeniu ústavných práv účastníkov. Túto skutočnosť je potrebné posudzovať vždy individuálne pre konkrétny prípad a so zreteľom na charakter konania (porovnaj II. ÚS 373/08). Takú intenzitu zásahu, ktorá je spôsobilá privodiť porušenie ústavných práv, dosahuje také odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré neuvádza žiadnu argumentáciu, na základe ktorej by bolo možné zistiť rozsah porušenia práva, prípadne také, v ktorom dôvody, na ktorých je založené, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, alebo ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (porovnaj I. ÚS 344/10, III. ÚS 305/08). K porušeniu ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu môže však dôjsť aj tým, že by sa súd pri výklade aplikácii zákonného predpisu natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (porovnaj IV. ÚS 182/09).

42. Po preskúmaní napadnutého rozhodnutia spolu s jeho odôvodnením (okrem zistenej vady vyššie rozvedenej) je potrebné dospieť k záveru, že napadnutý rozsudok sám osebe parametre riadne a dostatočne odôvodneného rozhodnutia spĺňa. Odôvodnenie rozsudku obsahuje nielen úvodnú popisnú časť (v ktorej sa okrem iného uvádza, čoho sa žalobkyňa domáhala, ako rozhodol súd prvej inštancie, a z akých dôvodov, ktoré dôkazy vykonal a ako ustálil skutkový a právny stav v prejednávanej veci, dôvody, pre ktoré bolo podané odvolanie, argumenty a dôkazy, ktoré na podporu svojich odvolacích tvrdení účastník uvádza a čoho sa v odvolacom konaní domáha, procesné stanovisko protistrany a iné), ale i spôsob a rozsah, akým sa odvolací súd prejednávanou vecou zaoberal, a tiež samotné právne posúdenie veci (vrátane citácie právnych predpisov, o ktoré sa opiera), v rámci ktorého sa odvolací súd v zmysle § 219 ods. 2 O.s.p. v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, ktoré na zdôraznenie správnosti ešte doplnil. Odvolací súd sa vyporiadal i s rozhodujúcimi argumentmi odvolateľa. Dovoláním napadnuté rozhodnutie teda uvádza všetky podstatné skutočnosti, preto mu v tejto súvislosti nemožno vytknúť procesné pochybenie.

43. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu uznesením zrušil (§ 449 ods. 1 C.s.p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 C.s.p.). S prihliadnutím na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, sa najvyšší súd nezaoberal ďalšími, v dovolaní namietanými vadami.

44. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C.s.p.). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

45. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.